

5. Желдак М. И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе: дис. в форме науч. докл. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Желдак Мирослав Иванович. — М. 1989. — 48 с.
6. Информационные и коммуникационные технологии в подготовке преподавателей. Руководство по планированию / [Семенов А., Аллен Н., Андерсон Д. и др.]; под ред. А. Л. Семенова. // Division of Higher Education, ЮНЕСКО, 2005. — 284 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. — К.: «К.І.С.», 2004. — 112 с.
8. Кондратова В. В. Модернізація підготовки вчителів початкових класів до проведення уроків з комп'ютерною підтримкою / В. В. Кондратова // Пед. вісн. — 2007. — № 1. — С. 28-32.
9. Кремень В. Г. Модернізація освіти на новому етапі інформатизації / В. Г. Кремень // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: третя міжнар. наук.-практ. конф.: [в 2 ч.]. Ч. 1 / Львів. держ. ун-т безпеки життєдіял., Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України [та ін.; за ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало]. — Львів: ЛДУ БЖД, 2012. — С. 34-39.

На основі аналізу наукових напрацювань, які можуть слугувати основою удосконалення різних аспектів професійної підготовки майбутніх учителів, як вітчизняних так і зарубіжних, обгрунтовано та побудовано модель аналізу та впровадження в Україні досвіду Великої Британії використання ІТ у підготовці вчителя початкової школи.

Ключові слова: інформаційні технології, підготовка вчителя початкових класів, види застосування інформаційних технологій, підходи формування ІКТ-компетентності, ІТ - підготовка, педагогічні умови.

На основе анализа научных разработок, которые могут служить основой совершенствования различных аспектов профессиональной подготовки будущих учителей, как отечественных так и зарубежных, обоснованно и построена модель анализа и внедрения в Украине опыта Великобритании использования ИТ в подготовке учителя начальной школы.

Ключевые слова: информационные технологии, подготовка учителя начальных классов, виды применения информационных технологий, подходы формирования ИКТ-компетентности, ИТ - подготовка, педагогические условия.

The model of analysis and implementation of the UK experience in Ukraine is based and proved on the analysis of scientific developments that can serve as a basis for improving various aspects of training future teachers, both native and foreign, in the usage of IT in the training of a primary school teacher.

Key words: information technology, training the primary school teachers, types of usage of information technology, approaches to the formation of the ICT competencies, IT-training, pedagogical conditions.

УДК 378

І.Г. Герасимова
м. Вінниця, Україна

ДО ОБГРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ В ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

В умовах стрімких соціально-економічних змін, що відбуваються в Україні впродовж останніх десятиліть і супроводжуються загальними процесами глобалізації світової економічної системи та переходом до суспільства інформаційного типу, особливої актуальності набуває проблема формування професійної мобільності майбутніх фахівців з вищою освітою, аграрною зокрема. Необхідність гнучко реагувати на вимоги ринку праці, опановувати нові сфери професійної діяльності в межах набутого фаху, або ж шукати власний шлях професійної самореалізації, використовуючи базові знання й навички, що отримані під час навчання, стають вимогою нашого часу. Така ситуація зумовила підвищений інтерес науковців різних країн до проблеми формування професійної мобільності.

Проблема формування професійної мобільності є відносно новою, проте вона вже потрапила до кола наукових інтересів таких учених як: Д. Данілова, Н. Ничкало, О. Симончук,

Д. Чернілевського, О. Щербак та ін.

Історичний аспект виникнення й розвитку проблеми професійної мобільності в науці та освіті розглядали І. Вишнеградський, Б. Гершунський, Б. Мітіна, Ю. Каліновський, І. Янжул та ін.

Педагогічні аспекти формування професійної мобільності фахівців досліджували Е. Боярко, Л. Горюнова, Є. Іванченко, Б. Ігошев, С. Капліна, О. Нікітіна, Л. Сущенцева, І. Хом'юк та ін.

Необхідність методичного і методологічного забезпечення практичної реалізації завдання формування професійної мобільності майбутніх фахівців у процесі психолого-педагогічної підготовки зумовлює необхідність побудови її моделі, теоретичне обґрунтування якої і становить мету цієї статті.

На наше переконання, формування професійної мобільності майбутніх фахівців має здійснюватися на основі гуманітарної педагогічної парадигми, перехід до якої відбувається від початку 90-х років і «супроводжується посиленням тенденції університетизації освіти, запровадженням багатоступеневої моделі підготовки фахівців, визначенням університетів основними осередками формування висококваліфікованих кадрів на основі інтеграції високого рівня фундаментальної, спеціальної та психолого-педагогічної підготовки, гуманізації та гуманітаризації змісту навчання» [1, с. 263].

У контексті гуманізації та гуманітаризації змісту навчання професійна підготовка фахівців у сучасних умовах має ґрунтуватися на засадах особистісно орієнтованого навчання, бо «лише тоді молода людина може цілком здобути професійну освіту, коли знає, що набуті знання стануть фундаментом її професійного становлення, успіху в житті, засобом соціального захисту, тим підґрунтям, яке дозволить знайти своє місце в суспільстві, дійсно творити своє життя, самоутверджуватися і самореалізовуватися в ньому» [2, с. 13].

Важливість психолого-педагогічної підготовки обумовлюється тим, що специфіка розвитку аграрної галузі в сучасних умовах, особливості ринку праці зумовлюють необхідність підготовки фахівців, здатних до професійної мобільності, що передбачає, як рух по вертикалі — по сходинках до верхівки професійної майстерності, так і по горизонталі — міжпрофесійні переміщення. Такі фахівці мають оволодіти не тільки комплексом професійних компетенцій, але й здатностями самостійно вдосконалювати знання, брати відповідальність за ухвалення рішення, аналізувати й вирішувати проблеми психологічного характеру тощо.

Актуальність психолого-педагогічної підготовки пов'язана зі зростанням ролі людини в соціально-економічних перетвореннях, підвищенням вимог до професійної та соціально-особистісної компетентності випускників ВНЗ, рівня їх готовності до постійного самовдосконалення. Оволодіння психолого-педагогічними знаннями та вміннями спрямоване на комплексне вивчення людських можливостей, засвоєння механізмів, способів розвитку та реалізації творчого потенціалу особистості й соціальних груп, соціальної комунікації та продуктивного спілкування, розробку і втілення освітніх інновацій, створення ефективних моделей, цілісних технологій пізнання, самопізнання і самовдосконалення, що складає сутність багатьох соціально-професійних і особистісних проблем із сфери будь-якої професії [3].

Важливість психолого-педагогічної підготовки пов'язана також із тим, що в умовах зміни освітніх стереотипів, соціальних та економічних умовах, що швидко змінюються, висувуються підвищені вимоги до працівника та актуалізуються психологічні ресурси особистості [4].

Психолого-педагогічна підготовка з опорою на міждисциплінарні зв'язки дозволяє здійснювати загальний розвиток особистості, що забезпечує її соціальну зрілість та поетапне формування професійної мобільності залежно від здібностей, можливостей і навчальних досягнень кожного.

Завданнями формування професійної мобільності майбутніх фахівців аграрної галузі в процесі опанування дисциплін психолого-педагогічного спрямування є:

- формування мотиваційної установки на можливу зміну напряму професійної діяльності, прагнення досягти в ній високого рівня професіоналізму, що передбачає неперервне

учіння, розвиток професійно-значущих якостей, здатності до самонавчання, саморозвитку впродовж життя;

- забезпечення здатності до перекваліфікації та адаптації до соціально-економічних умов, що стрімко змінюються з опорою на гуманітарне, реалістичне бачення дійсності завдяки психологічній готовності до змін;

- забезпечення студентів теоретичними і практичними навичками розвитку когнітивних, емоційних процесів і станів, вольових якостей та властивостей особистості, що стають передумовою виявлення їх через професійну мобільність;

- одержання майбутніми фахівцями аграрної галузі цілісної професійно-спрямованої системи психолого-педагогічних знань, умінь, навичок здійснювати діагностику та самодіагностику професійно-важливих якостей з метою визначення напрямів власного саморозвитку задля професійного самовдосконалення;

- засвоєння студентами основ психологічних знань міжособистісного спілкування, механізмів міжособистісної взаємодії задля створення сприятливого психологічного клімату в колективі;

- забезпечення майбутніх фахівців основами педагогічних знань щодо власного самонавчання та організації й управління самонавчанням і самовихованням дорослих;

- формування постійної потреби неперервної самоосвіти, самовиховання з метою самовдосконалення через набуття психолого-педагогічних знань.

У процесі психолого-педагогічної підготовки головна увага приділятиметься не так засвоєнню теоретичних знань з визначеного напрямку, як формуванню пізнавального інтересу, який є передумовою пізнання.

Психолого-педагогічна підготовка у ВНЗ має бути спрямована на випереджальний характер навчання, що ґрунтується не тільки на актуальному досвіді особистості — минулому й сучасному, а й на потенційно можливому, що дозволить спрогнозувати як актуальні професійно-важливі знання, вміння й навички, так і психологічно забезпечити розвиток особистісних властивостей і якостей. У процесі опанування психолого-педагогічними знаннями майбутні фахівців мають орієнтуватися на необхідність постійного оновлення знань, їх міждисциплінарне наповнення в контексті майбутньої професійної діяльності, професійної самореалізації.

Нині, як свідчать результати досліджень науковців [6], існує нагальна необхідність розширення складової людського фактору у професійній діяльності фахівців, а це можливо завдяки використанню потенціалу психолого-педагогічних дисциплін.

Орієнтуючись на проникнення ідеї гуманізації в навчально-виховний процес психолого-педагогічна підготовка має ґрунтуватися на пріоритетності суб'єкт-суб'єктних відносин, індивідуалізації та диференціації навчання, створенні сприятливого психологічного клімату на заняттях, складовими якого є відносини взаємопідтримки, взаємодопомоги, що сприятимуть кращому засвоєнню знань і формуванню свідомого ставлення до процесу навчання із установкою на постійне самонавчання й саморозвиток.

Повною мірою поділяємо обґрунтованість психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів А.Романовським [6], акцентуючи увагу на їхньому управлінському аспекті. Не виділяючи окремо такий розвиток кар'єри майбутнього фахівця не можемо ігнорувати і цей аспект професійної мобільності майбутніх спеціалістів, тому екстраполюємо бачення вченого, враховуючи специфіку власного дослідження. Науковець підкреслює такі сучасні тенденції, що існують на підприємствах:

1. Зміна характеру й цілей суспільного виробництва, його орієнтація на людину;
2. Зростання ролі людського фактора, що зумовлює ефективність управління тільки за умови урахування індивідуальних особливостей особистості кожної людини;
3. Зростання частки витрат робочого часу на різні види спілкування, що зумовлює необхідність опанування культурою, знаннями закономірностей психології міжособистісного спілкування;
4. Важливість залежності ефективності загальної діяльності великих груп людей від

психологічного клімату в колективі і психологічного «комфорту» кожної людини;

5. Необхідність кожному фахівцю у процесі професійної діяльності виконувати значний обсяг роботи, пов'язаної з великими фізичними та емоційно-психологічними навантаженнями, що зумовлює необхідність формування емоційно-вольової сфери і стійкості до життєвих ситуацій;

6. Актуальність для кожного фахівця усвідомлювати свої здібності, можливості та обмеження, розкривати внутрішні резерви для того, щоб ставити максимально можливі цілі та успішно організовувати загальну роботу великих груп людей для їх досягнення. А це зумовлює необхідність обізнаності щодо знань методів і засобів самовдосконалення і самоактуалізації;

7. Важливість навчання і виховного впливу на співробітників, необхідність їх організації і здійснення, що зумовлює виконання педагогічних функцій;

8. Визначення важливості такої соціальної функції фахівця, як створення сім'ї та виховання дітей, що також зумовлює необхідність відповідних психолого-педагогічних знань.

Саме завдяки психолого-педагогічній підготовці майбутні фахівці мають усвідомити індивідуальну неповторність кожної особистості, що виявляється як у властивостях, рисах, когнітивних та емоційних процесах особистості, так і в унікальному досвіді, який отримує кожний. Завдяки індивідуалізації психолого-педагогічної підготовки має відбутися усвідомлення кожним студентом своїх сильних і слабких можливостей навчання, підтримка й розвиток самобутності з метою самостійного вибору власних смислів навчання. Індивідуалізація сприяє розвитку самосвідомості, самостійності й відповідальності [7, с. 270].

Розглядаючи індивідуалізацію процесу формування професійної мобільності маємо:

- сприяти усвідомленню кожним студентом власних потреб, інтересів і цілей навчання;
- спрямувати психолого-педагогічну підготовку на всебічний розвиток особистості майбутнього фахівця завдяки рефлексії;
- сприяти одержанню бажаного результату реалізації професійної мобільності завдяки врахуванню здібностей, можливостей та навчальних досягнень кожного через створення відповідних умов;
- забезпечити індивідуальний вибір засобів навчання, уподобання щодо самостійної, творчої роботи за підтримки самоконтролю, самоаналізу й самооцінки своєї діяльності задля формування відповідального ставлення до власних рішень у майбутній професійній діяльності;
- стимулювати позитивну мотивацію до набуття психолого-педагогічної підготовки з опорою на творчі здобутки кожного, допомагаючи становленню індивідуальності та творчій самореалізації особистості.

Індивідуалізація формування професійної мобільності передбачає також і диференціацію психолого-педагогічної підготовки з метою формування професійної мобільності майбутніх фахівців. урахуваючи можливі напрями професійної самореалізації завдяки професійній мобільності, студенти можуть бути об'єднані для колективного виконання творчих завдань під час позааудиторної навчальної діяльності, обрати завдання різного рівня складності і в такий спосіб визначити індивідуальну траєкторію навчання, що відповідає їхнім індивідуальним інтересам, уподобанням, нахилам.

Ефективне засвоєння змісту психолого-педагогічної підготовки з метою формування професійної мобільності майбутніх фахівців передбачає необхідність організації навчального процесу з опорою на активні методи навчання, що мають ґрунтуватися на суб'єкт - суб'єктних відносинах його учасників. Педагогічне спілкування має будуватися з позиції педагога-андрагога, який прагне створити найбільш комфортні умови просування студентів до набуття ними професійної мобільності в процесі професійної підготовки.

На формування професійної мобільності майбутніх фахівців аграрної галузі значний вплив має вміння студентами самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, самостійно здобувати знання, чому мають сприяти як аудиторні, так і позааудиторні заняття. Важливість самостійної роботи для формування професійної мобільності привертає нашу увагу до багатогранності самого поняття «самостійна робота». Аналіз робіт науковців, що приділяють увагу розгляду

різних аспектів організації самостійної роботи, а саме Я. Бойко [8], В.Буряк [9], О.Василенко [10], Г.Дініц [11], В.Козаков [12], А.Котова [13], Л.Онучак [14], Л.Разумова [15] Н.Шишкіна [16] дозволяє нам виділити ті якості особистості, розвитку яких сприяє самостійна робота — самостійність, активність, здатність орієнтуватися в новій ситуації, самому бачити питання й знаходити підходи до їх вирішення, прагнення досягнення поставленої перед особистістю мети, що завершується досягненням певних результатів, розвиток інтелекту, зокрема опанування розумовим операціям таким як аналіз, узагальнення, самостійність мислення, саморозвиток і самореалізація тощо. Самостійна робота сприяє розвитку тих якостей і властивостей особистості, що є передумовою виявлення професійної мобільності. Окрім того самостійна робота сприяє набуттю та закріпленню теоретичних знань, формуванню стійкого інтересу до психолого-педагогічних дисциплін, тому особливого значення набуває відбір змісту самостійної роботи та її організація. Тобто самостійна робота студентів є не тільки метою, але й засобом формування професійної мобільності майбутніх фахівців аграрної галузі.

Обмеження обсягу статті не дозволяє нам повною мірою здійснити теоретично-методологічне обґрунтування моделі формування професійної мобільності майбутніх фахівців аграрної галузі у процесі психолого-педагогічної підготовки. Разом із тим наведений матеріал свідчить про багатогранність самої проблеми, необхідність ретельного її обґрунтування, що дозволить здійснити завдання практичної реалізації формування професійної мобільності майбутніх фахівців у навчально-виховному процесі, використовуючи потенціал психолого-педагогічної підготовки.

Література:

1. Дем'яненко Н. Педагогічна парадигма вищої школи України: Генеза й еволюція/ Дем'яненко Н.// Філософія освіти. — 2006. — №2 (4). — 256-265.
2. Сисоєва С.О. Проблема формування особистості, здатної до творчої самореалізації/ С.О. Сисоєва // 36. наук. праць. Сер. Педагогіка.— Миколаїв: Вид-во МФ НАУКМА, 2000. — Т.7. — С.13—19.
3. Жук О.Л. Педагогическая подготовка студентов/ компетентностный подход/ О.Л. Жук. — Минск: РИВШ, 2009. — 226 с.
4. Кучерявенко И.А. Проблема психологической готовности к профессиональной деятельности / И.А. Кучерявенко// Молодой ученый. — 2011. - №12. Т.2. — С.60-62.
5. Товажнянський Л.Л. Формування і реалізація концепції підготовки національної гуманітарно-технічної еліти в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут»: Навчальний посібник / Л.Л. Товажнянський, О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов — Харків: НТУ «ХПІ», 2002. — 160 с.
6. Романовський О.Г. Підготовка майбутніх інженерів до управлінської діяльності / О.Г. Романовський — Харків: Основа, 2001. — 312 с.
7. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 4-е видання, доповнене, 2003 р. — 615 с.
8. Бойко Я.Організація самостійної роботи студентів у вищих педагогічних навчальних закладах / Я. Бойко// Рідна школа. — 2009. — №10. — С.19-23.
9. Буряк В. Система дидактичних умов ефективної організації навчальної пізнавальної діяльності / В. Буряк// Рідна школа. — 2007. — №9. — С. 25-28.
10. Василенко О.В. Організація самостійної роботи студентів заочної форми навчання вищих навчальних закладів юридичного профілю: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04/ О.В. Василенко. — К., 2008. — 22 с.
11. Диниц Г.Н. Самостоятельная работа как средство профессиональной подготовки студентов: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08/ Г.Н. Диниц. — М., 2002. — М., 176 с.
12. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: Учеб. пособ. для слушателей ФПК по дисциплине «Педагогика и психология высшей школы»/ В.А. Козаков. — К.: Выща шк., 1990. — 248 с.
13. Котова А. В. Визначення сутності та змісту самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]/ А.В.Котова — Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?. — Заголовок з екрану.
14. Онучак Л.В. Педагогічні умови організації самостійної поза аудиторної роботи студентів економічних спеціальностей: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04/ Л.В. Онучак. — К., 2002. — 24 с.
15. Разумова Л.Н. Активизация самостоятельной работы студентов в процессе профессиональной подготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08/ Л.Н. Разумова. — Магнитогорск, 2006. — 182 с.
16. Шишкіна Н.О. Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення юридичних дисциплін у вищому навчальному педагогічному закладі: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04/ Н.О.Шишкіна. — Харків, 2004. — 20 с.

Стаття присвячена проблемі формування професійної мобільності майбутніх фахівців. Пошук ефективних шляхів її формування зумовлює необхідність теоретичного обґрунтування методологічних засад реалізації цього завдання у процесі психолого-педагогічної підготовки. Деякі теоретичні положення концепції представлені у публікації.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна мобільність, формування професійної мобільності.

Статья посвящена проблеме формирования профессиональной мобильности будущих специалистов. Поиск эффективных путей ее формирования обуславливает необходимость теоретического обоснования методологических основ реализации этого задания в процессе психолого-педагогической подготовки. Некоторые теоретические положения концепции представлены в данной публикации.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, профессиональная мобильность, формирование профессиональной мобильности.

The article is dedicated to the problem of professional mobility of future specialists. Necessity of theoretical foundation of methodological principles of the problem implementation in the process of psychological and pedagogical training is caused by the search of effective ways of its forming. Some principles of the concept are presented in the publication.

Key words: professional training, professional mobility, forming of professional mobility.

УДК 331.546

Т.В. Гордієнко
м. Ніжин, Україна

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ЧЕРЕЗ ПІЗНАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ

Актуальність дослідження. Потреби України у висококваліфікованих працівниках зумовлюють пошук нових, альтернативних шляхів професійної підготовки спеціалістів; спонукають до удосконалення формування фахівця, в тому числі, в галузі освіти. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року зазначається, що оновлення її цілей і змісту, модернізація структури та організації має здійснюватися на засадах компетентнісного підходу. Це свідчить про те, що професійна підготовка вчителя спрямовується на якісно інший характер результатів: формування пізнавальної самостійності, впевненості у власних можливостях, уміння застосовувати знання у процесі прийняття рішень, підвищення функціональної і загальнокультурної обізнаності [1, с. 25]. У контексті Болонських положень сформованість особистісних утворень, що поєднує інтелектуальні, емоційні і моральні складові, якими має оволодіти майбутній учитель для ефективного здійснення педагогічної діяльності називається професійною компетентністю.

Мета статті — обґрунтувати методи пізнання педагогічної професії студентами першого курсу як необхідного компоненту педагогічної майстерності майбутнього вчителя.

Виклад основного матеріалу. Процес формування педагогічної майстерності — це цілісна, спеціально організована, теоретична і практична, аудиторна і позааудиторна суб'єкт-суб'єктна взаємодія викладачів і студентів, спрямована на формування у майбутніх учителів педагогічної майстерності. Однією з важливих властивостей особистості, що характеризує її як майстра певної галузі, є професійна спрямованість. Дослідженню цієї якості людини у психології та педагогіці присвячено чимало наукових праць. Зокрема, професійну спрямованість досліджували С. Мартинова, М. Миронюк, С. Осадчий, А. Сейтешев.

Перший етап професійного становлення майбутніх учителів, котрий охоплює перший курс, назовемо мотиваційно-пізнавальним. Назва етапу обумовлена тим, що для успішного формування педагогічної майстерності необхідно, крім навчально-пізнавальної діяльності студентів, яка передбачає засвоєння знань про способи педагогічної взаємодії, ще й внутрішнє прагнення до